

DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY

upravuje zák. č. 234/2004 Sb. o DPH v platném znění.

Daň z přidané hodnoty je svou konstrukcí relativně nejsložitější daní. Je všeobecnou spotřební daní, kterou platí každý plátce ze svého obratu, ale pouze za tu část, která je nově vytvořenou - tedy přidanou hodnotou.

Znamená to, že hodnota vstupů se nezahrnuje do základu daně. Podíl daně v konečné ceně je vždy stejný a nezávisí na počtu subjektů, které se na tvorbě a oběhu hodnot podílejí. (za předpokladu, že to řetězce obchodní partnerů nevstoupí „neplátce“ – příklad)

Terminologie daně z přidané hodnoty proto užívá dva nejpodstatnější pojmy, které jsou základem pro pochopení zdanění, a to:

- daň na vstupu,
- daň na výstupu.

Pro doložení předchozího konstatování, že podíl daně v konečné ceně je vždy stejný, může ilustrovat následující obecné schéma konstrukce daně.

Schéma principu zdanění daní z přidané hodnoty

Představme si, že výrobce nakupuje materiál a služby k výrobě výrobku v hodnotě A bez daně 100 a s daní 20 a dále výrobky prodává za jednotkovou cenu B. 20 s daní (budeme předpokládat zdanění základní sazbou ve výši 20 %).

Potom:

$$A = 100. 20 = 120 (100 + 20 \text{ daň})$$

K hodnotě vstupu A přidá hodnotu vynaložených nákladů (mzdových.) ve výši 50.

Hodnota vstupu 100 nám vstupuje do ceny výrobku + hodnota mzdových nákladů základem daně tedy bude $100 + 50 = 150$ a daň (daňová povinnost) 20%.

S využitím pojmů daň na vstupu a daň na výstupu můžeme daňovou povinnost vyjádřit jako rozdíl obou pojmů, tedy část daně hrazené při nákupu

(daň na vstupu) = 20, odečteme od daňové povinnosti na výstupu, tj. 30,- Kč.

Rozdíl 30 – 20 = 10 je daňovou povinností.

ZÁKLADNÍ POJMY

Předmětem daně je:

- dodání zboží nebo převod nemovitosti anebo přechod nemovitosti v dražbě za úplatu osobou povinnou k dani s místem plnění v tuzemsku,
- poskytnutí služby za úplatu osobou povinnou k dani s místem plnění v tuzemsku,
- pořízení zboží z jiného členského státu Evropské unie za úplatu, uskutečněné v tuzemsku osobou povinnou k dani nebo právnickou osobou, která nebyla zřízena za účelem podnikání,
- dovoz zboží s místem plnění v tuzemsku.

Zbožím se rozumí věci movité, tepelná a elektrická energie, plyn a voda. Za zboží se nepovažují peníze a cenné papíry (přesné znění § 4).

Poskytnutím služby se rozumí všechny činnosti, které nejsou dodáním zboží nebo převodem nemovitosti (podrobný souhrn pravidel viz § 14).

Plátcem daně – daňovým subjektem podle současné legislativní úpravy – je osoba povinná k dani.

Osobou povinnou k dani je:

- fyzická osoba,
- právnická osoba, která samostatně uskutečňuje ekonomické činnosti, kterými se rozumí **soustavná** činnost výrobců, obchodníků, atd., a to vykonávaná za **účelem získání příjmů** (možno porovnat s vymezením pojmu podnikání),
- právnická osoba, která nebyla založena nebo zřízena za účelem podnikání, pokud uskutečňuje ekonomické činnosti.

Osoby osvobozené od uplatňování daně jsou ty, jejichž obrat za nejbližších 12 předcházejících po sobě jdoucích měsíců nepřesáhne 1 milion Kč.

(zák. č. 458/2011 Sb. s účinností od 1.1. 2015 – obrat 750 tis. Kč je však možná i změna účinnosti od 1.1.2014 !!)

Osoby povinné k dani jsou povinny předložit žádost o registraci plátce daně (podle daňového řádu zák. č. 280/2009 Sb.) od 1.1. 2013 překročení obratu 31.8. 2013 – registrace k 15.9. – **plátce od 1.10. 2013** (od 2 měsíce)

Plátcem daně se může stát i podnikající osoba z vlastního (dobrovolného) rozhodnutí na základě žádosti o registraci plátce daně z přidané hodnoty.

Daň na vstupu

Je daň u plátce, kterou vůči němu uplatní jako součást ceny za jím přijatá zdanitelná plnění jiný plátce (daň z přijatých plnění mohu uplatnit).

Daň na výstupu

Je daň, kterou je plátce povinen uplatnit jako součást ceny za jím uskutečněná zdanitelná plnění (daň z uskutečněných zdanitelných plnění musím odvést)

Vlastní daňová povinnost

Je převýšení daně na výstupu nad odpočtem daně.

Odpočet daně je daň na vstupu, popřípadě upravená krácením odpočtu daně na vstupu (§ 75 poměrná výše, § 76 krácená výše)

Pokud je odpočet vyšší, než daň na výstupu, pak “zápornou” daňovou povinnost označuje zákon jako „**nadměrný odpočet**”. Plátce daně má nárok na vrácení nadměrného odpočtu.

Osvobození od daně

Od daně z přidané hodnoty je osvobozena velká řada skutečností. Komplexní souhrn osvobození od daně řeší zákon v § 51 až § 71. Osvobozená plnění jsou rozdělena do dvou skupin.

1. Plnění osvobozená od daně **bez nároku** na odpočet daně:

- poštovní služby,
- rozhlasové a televizní vysílání,
- finanční činnosti,
- pojišťovací činnosti,
- převod a nájem staveb, pozemků, bytů a nebytových prostor,
- výchova a vzdělávání,

- zdravotnické služby a zboží,
- sociální pomoc,
- provozování loterií a jiných podobných her,
- ostatní plnění podle § 61 a § 62.

to vše z podmínek stanovených zákonem pro jednotlivé výše uvedené skupiny (tzn.podle § 52 až 62).

2. Plnění osvobozená od daně s **nárokem** na odpočet daně:

- dodání zboží do jiného členského státu,
- pořízení zboží z jiného členského státu,
- vývoz zboží,
- poskytnutí služby do třetí země,
- osvobození ve zvl. případech,
- přeprava a služby přímo vázané na dovoz a vývoz zboží,
- přeprava osob,
- dovoz zboží.

VYČÍSLENÍ DAŇOVÉ POVINNOSTI

Zákon stanoví, že plátce daně je povinen daň zahrnout do ceny (viz informace o dani na výstupu). Plátce tedy musí daň vypočítat. K výpočtu je nutno stanovit základ daně a podle charakteru zdanitelného plnění použít příslušnou sazbu.

Základ daně

Základem daně je vše, co jako úplatu obdržel nebo má obdržet plátce za uskutečněná zdanitelná plnění kromě daně (úplata – daň = základ daně).

Do základu daně se rovněž zahrnuje např.:

- clo,
- spotřební daň,
- vedlejší výdaje, které jsou účtovány osobě, pro kterou je
- uskutečňováno zdanitelné plnění (např. náklady na přepravu, balení, pojištění, apod.),
- při poskytnutí služby i materiál přímo související s poskytovanou službou.

Sazba daně

Zákon o dani z přidané hodnotě používá dvě sazby, a to od 1.1.2012 :

- ✓ **základní sazbu** ve výši 20 %,
- ✓ **sníženou sazbu** ve výši 14 %.

Historický vývoj sazby DPH

Období	Základní sazba	Snížená sazba
1.1. 1993 – 31.12.1994	23%	5%
1.1.1995 – 30.4.2004	22%	5%
1.5.2004 – 31.12.2007	19%	5%
1.1.2008 – 31.12.2009	19%	9%
od 1. 1. 2010	20%	10%

U zboží se uplatňuje **základní sazba** daně. Z řady důvodů stát zohledňuje poplatníky a zákonem snižuje výši daně, a tím ceny, u vybraných položek, u kterých je používána snížená sazba daně. Taxativní vymezení těchto položek je uvedeno v příloze č. 1 zákona o DPH

U služeb se uplatňuje **základní sazba** daně. U vybraných služeb se používá snížené sazby daně. Tyto služby vymezuje příloha č. 2 DPH (např. osobní doprava)

Režim přenesené daňové povinnosti (§92a)

U stavebních prací, které jsou od 1.1. 2012 v režimu přenesení daňové povinnosti, se jedná o vztah mezi dvěma plátcí DPH na území ČR. Vykazují se daná plnění správci daně elektronickým hlášením. Jedná se o stavební práce zahrnuté pod číselným kódem CZ-CPA 41, 42, 43.

DALŠÍ PODSTATNÉ POJMY ZE ZÁKONA

Nárok na odpočet daně - Prokazuje plátce daně **daňovým dokladem** zaúčtovaným podle zvláštního předpisu (zákon o účetnictví), který má všechny zákonem předepsané náležitosti a který byl vystaven plátcem daně z přidané hodnoty.

Daňovými doklady jsou:

- běžný daňový doklad,
- zjednodušený daňový doklad,
- souhrnný daňový doklad,
- splátkový kalendář,
- opravný daňový doklad,
- platební kalendář,
- doklad o použití.

Běžný **daňový doklad** musí obsahovat (zákonem – taxativně vymezené náležitosti):

- ✓ obchodní jméno, sídlo nebo místo podnikání plátce, který uskutečňuje zdanitelné plnění,
- ✓ daňové identifikační číslo plátce, který uskutečňuje zdanitelné plnění,
- ✓ obchodní jméno, sídlo nebo místo podnikání, pro něhož se uskutečňuje zdanitelné plnění,
- ✓ daňové identifikační číslo plátce, pro něhož se uskutečňuje zdanitelné plnění,
- ✓ pořadové číslo dokladu,
- ✓ rozsah a předmět zdanitelného plnění,
- ✓ datum vystavení dokladu,
- ✓ datum uskutečnění zdanitelného plnění,
- ✓ výši ceny bez daně celkem,
- ✓ základní nebo sníženou sazbu daně, případně, že se jedná o osvobozené plnění,
- ✓ výši daně celkem zaokrouhlenou na desetihaléře nahoru, popřípadě uvedenou i v haléřích.

Plátce je povinen vyhotovit za každé zdanitelné plnění daňový doklad, a to nejpozději do 15 dnů ode dne uskutečnění zdanitelného plnění. Za správnost údajů na dokladu **odpovídá plátce**, který uskutečnil zdanitelné plnění.

Záznamní povinnost

Plátce daně je povinen vést záznamy o přijatých a uskutečněných zdanitelných plněních a uchovávat daňové doklady po dobu 10 let.

Zdaňovací období

Zdaňovacím obdobím je kalendářní měsíc, pokud obrat plátce za předchozí kalendářní rok dosáhl 10 000 000 Kč. Pokud obrat plátce nedosáhl za předchozí kalendářní rok 10 mil. Kč, je zdaňovacím obdobím kalendářní čtvrtletí.

Daňové přiznání

Plátce daně je povinen do 25 dnů po skončení zdaňovacího období podat daňové přiznání, a to i v případě, že mu nevzniká daňová povinnost. Vlastní daňová povinnost je splatná ve lhůtě pro podání přiznání.

Vrácení nadměrného odpočtu

Pokud vznikne v důsledku vyměření nadměrného odpočtu vratitelný přeplatek, vrátí se plátci bez žádosti do 30 dnů od vyměření nadměrného odpočtu.

Shrnutí

1. Daň z přidané hodnoty lze charakterizovat jako všeobecnou (univerzální) nepřímou spotřební daň.
2. Sazba daně je diferencována na dvě části, a to daňovou sazbu základní a daňovou sazbu sníženou. Snížená sazba daně je uplatňována u vybraných komodit a stát do určité míry zohledňuje sníženou sazbou platební kapacitu poplatníků (výjimka ze všeobecnosti daně). Snížená sazba se projeví ve snížení ceny.
3. Dani z přidané hodnoty podléhají veškeré obraty firem. Podíl daně v konečné ceně je však vždy stejný (ve výši příslušné sazby).
4. Vývoz zboží je od daně z přidané hodnoty osvobozen z důvodu zajištění neutrality zahraničního obchodu. Každá země dovozce pak má možnost svým způsobem řešit zdanění dovážených produktů.

Kontrolní otázky

1. Charakterizuje podrobně předmět daně z přidané hodnoty
2. Kdo je plátcem daně z přidané hodnoty?
3. Jaké sazby jsou užívány pro daň z přidané hodnoty?
4. Co znamenají pojmy daň na vstupu, daň na výstupu a nadměrný odpočet daně?
5. Jaký význam a jaký obsah má daňový doklad?
6. Jaká zdaňovací období stanovuje zákon o dani z přidané hodnoty?

